

4.1 Musea

Frans Hals museum

Dit museum was oorspronkelijk bedoeld om de stedelijke kunstcollecties te tonen van de 16e tot de 19e eeuw. De nadruk ligt nu echter op de 17e eeuw, aangezien dit het grootste deel van de collectie betreft. Dependances zijn de Vleeshal en de Verweyhal op de Grote Markt. Hier vindt men moderne kunst.

De openingstijden zijn dinsdag t/m zaterdag van 11 tot 17 uur

Archeologisch museum

Het archeologisch museum is gevestigd in de kelder van de Vleeshal aan de Grote Markt. De helft van de collectie is vast en bevat

bodemvondsten uit Haarlem en omgeving. Vier vitrines zijn gereserveerd voor wisselende tentoonstellingen.

Het museum is van woensdag t/m zondag geopend van 13 tot 17 uur.

De Roo en Sainthill

De V.O.C. bracht het ebbenhout, in die tijd ook wel het Zwarte Goud genoemd, al speciaal mee voor de lijstenmakerij. In het atelier van De Roo & Sainthill staat nog zo'n ebbehouten lijst. De tand des tijds is zichtbaar, toch is het van onschatbare waarde. In het atelier wordt het eeuwenoude ambacht van lijstenmaker nog steeds met groot vakmanschap uit-geoeffend. Zo hebben ze een grote voorraad lijsten, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen handgemaakte, ontworpen en gereproduceerde, schilderij en spiegellijsten. Daarnaast is de Roo en Sainthill gespecialiseerd in restauratie en conservatie van lijsten voor prive-verzamelaars, kunsthandelaren en musea, waaronder het Frans Hals- en Marinemuseum.

De lijsten worden in het atelier geheel met de hand opgebouwd. Het is een heel organisch proces, waarbij een stuk, voordat het klaar is, soms wel twintig verschillende behandelingen heeft ondergaan. Het begint bij de selectie van de juiste houtsoort. Op het zachte abachi- of

lindehout worden vervolgens de prachtigste ornamenten aangebracht. Als het stuk zijn voltooiing nadert worden de ornamenten nat gemaakt met beenderlijm en met een heel fijn kwastje van eekhoornhaar legt een specialist er vervolgens het bladgoud op. Heel erg bijzonder is het proces van het patineren van lijsten. Bij een beschadigd stuk wordt het ontbrekende deel uit een nieuw stuk hout in de gewenste vorm gesneden en zo bewerkt dat het met het blote oog niet meer zichtbaar is dat om een gerestaureerd stuk gaat. Op verzoek kan een stuk zelfs vijftig tot vierhonderd jaar oud gemaakt worden. Van de prachtigste ornamenten worden mallen gemaakt, zodat ze gereproduceerd kunnen worden of als inspiratie dienen voor nieuwe stukken. Vroeger reserveerde men al zo'n 20% van het beschikbare geld voor de lijstenmakerij. "Als een schilderij dan ook eenmaal in een lijst zit" vertelt Lenne de Roo, "dan is het een compleet geheel, voor de rest van zijn leven."

Teylers museum

Aan de oevers van het Spaarne, niet ver van de Grote Kerk en de Grote Markt, vinden we het Teylers museum. Dit is het oudste museum van Nederland. Het werd gesticht in 1778 uit een legaat van Pieter Teyler van der Hulst, een rijke lakenfabrikant en -koopman. Hij bepaalde dat het museum plaats moest bieden aan alle grote ideeën uit de 18e eeuw, vooral op het gebied van kunst en wetenschap. Van meet af aan is alles wat aangekocht is gecatalogiseerd, beschreven en zo nodig bestudeerd. Het opende zijn deuren voor publiek in 1784 en Martinus van Marum, arts en geleerde, was de eerste directeur van het 'fysisch cabinet'. Na ca. een eeuw barstte het uit zijn voegen en besloot men tot uitbreiding. Er werd een prijsvraag uitgeschreven voor het ontwerp van de nieuw te bouwen vleugel. Deze werd gewonnen door de Weense architect Christian Ulrich. Het is deels gebouwd volgens zijn plannen, met de hoofdopzet vermoedelijk door collega architect L.P. Zocher. A. van der Steur was de uitvoerend architect. Op de Weense klassistische façade staat het jaar van oplevering, 1878. De bronzen beeldengroep bovenop is van de hand van de Haagse beeldhouwer Bart van Hove en stelt Faam (centraal) voor die kunsten en wetenschappen bekranst.

In 1990 schreef het Teylers museum weer een prijsvraag uit, want ook nu bleek het museum weer te klein geworden te zijn. Hubert Jan Henker was de winnaar en de nieuwe zalen zijn van zijn hand. Het museum huisvest het tweede grootste numismatische kabinet van Nederland.

De ovale zaal, onveranderd gebleven sinds de bouw in 1780 biedt een opmerkelijk getuigenis van het verleden. In de collectie fossielen vindt men o.a. een archeopterix (het oudste voorbeeld van de huidige vogels) en de Mosasaurus. In het Natuurkundig Kabinet bevindt zich een unieke verzameling instru-

menten, waaronder de elektriseer-machine van Van Marum, gebouwd in 1784. Dit is tegenwoordig nog steeds de grootste van dit type ter wereld. Ook is er een grote mineralencollectie met unica en een grote wetenschappelijke bibliotheek.

De kunstcollectie is voor een groot gedeelte afkomstig uit de collectie van koningin Christina van Zweden en omvat onder andere werken van Michelangelo, Rafaël en Rembrandt. De schilderijencollectie is een afspiegeling van de 19e eeuwse Hollandse school. Er hangen werken van Springer, Schelfhout, Koekkoek, Weissenbruch en Wybrand Hendriks, die een van de eerste conservatoren van de kunstcol-

lectie was.

De bibliotheek van het Teylers museum is gelijk met de andere collecties begonnen in 1784 en behoort tot de belangrijkste wetenschappelijke bibliotheken van Nederland. Ze is gespecia-

liseerd in natuurhistorische werken en bezit heel zeldzame boeken. De bibliotheek is alleen op aanvraag te bezichtigen, het museum verzorgt dan eventueel ook een rondleiding.

De openingstijden van het museum zijn: dins-

dag t/m zaterdag van 10-17 uur en zondag van 12-17 uur.

Erezaak

"Ik heb mijn passie terug," knikt Stèph Ibink tevreden. De oorspronkelijk uit Alkmaar afkomstige juwelier verkocht na zesentwintig jaar zijn aandelen in het familiebedrijf, vanwege de toenemende criminaliteit. Maar toen het Corrie ten Boomhuis voor de juwelierszaak in 2002 een opvolger zocht, werd het aanbod, dat vergezeld ging van allerlei veiligheidsmaatregelen, toch aangenomen. De Alkmaarder paste het assortiment aan naar de eisen van deze tijd en specialiseerde zich in exclusieve horloges, diamanten en gouden sieraden, Schoeffel parels, trouwringen en occasions. De horlogerie in het Corrie ten Boomhuis werd in 1837 begonnen door Willem ten Boom. Zijn zoon Casper en diens dochter Corrie volgden hem later op. In de Tweede Wereldoorlog stond het huis bekend als 'The Hiding Place' en verborg de familie joden en andere onderduikers. Corrie werd rond 1925 de eerste vrouwelijke horlogemaakster in Nederland. De voortzetting van de juweliers-zaak is dan ook niet zomaar een baan. "Het is een erezaak," vindt Ibink.

The Hiding Place

De meeste Nederlanders kennen het verhaal van Anne Frank en het Achterhuis. Een stuk minder bekend in Nederland is echter het verhaal van Corrie ten Boom. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hielpen Corrie en haar familie veel mensen die op de vlucht waren voor de Duitse bezetters onderduiken. In het huis van de familie werden joden, verzetsmensen en andere onderduikers ondergebracht, totdat zij onder dekking van de nacht naar andere families konden worden gesmokkeld. Hun huis in de Barteljorisstraat te Haarlem, ook bekend als 'The Hiding Place', doet nu dienst als een museum. In het Corrie ten Boom Huis zijn documenten en oude foto's van de familie te bekijken. Gedeelten van het woonhuis zijn nog in de originele staat, met de huisraad waarvan de familie en de onderduikers gebruik maak-

ten. Op de bovenste verdieping kunnen bezoekers de ruimte zien waarin de onderduikers verborgen werden, verstopt in een valse muur in Corrie's slaapkamer.

Verzet

Ook vóór de oorlog was het huis van de familie Ten Boom aan de Barteljorisstraat al een trefpunt. De familie deed veel sociaal werk in Haarlem; Corrie leidde bijvoorbeeld een club voor meisjes. Het huis van de Ten Booms, die hun leven in het teken stelden van hun christelijke geloof, was een open huis voor

eenieder die hulp nodig had. In de Tweede Wereldoorlog werd het huis dan ook haast vanzelfsprekend een ontmoetingsplaats voor het verzet en een veilige haven voor iedereen die vluchtte voor de Duitsers. Het helpen van joden en onderduikers betekende dat Corrie, haar vader Casper en haar zus Betsie, hun levens riskeerden. Gedurende 1943 en een deel van 1944 gaf de familie onderdak aan vier joden, en meestal twee of drie andere vluchtelingen, die voor korte tijd bleven. Corrie en andere verzetsmensen zochten voor hen moedige Nederlandse families die de onderduikers een veilige plaats wilden verschaffen. De familie Ten Boom en hun netwerk van contacten, waaronder Corrie's broer Willem, reddden zo een geschatte achthonderd joden en beschermden vele verzetsmensen.

Bevrijding

In februari 1944 werd de familie verraden en de Gestapo viel het huis binnen. Zij arresteerden Casper, Corrie, Betsie en Willem, die ook in het huis aanwezig was. De familieleden werden naar de gevangenis in Scheveningen vervoerd, waar de 84-jarige Casper na tien dagen overleed. De Duitsers hebben de onderduikers echter nooit gevonden. Na 47 uur zonder water en voedsel werden zij door verzetsmensen bevrijd. Corrie en Betsie brachten de volgende tien maanden door in drie concentratie-kampen. De laatste was het beruchte kamp Ravensbrück, waar Betsie overleed. Corrie werd vlak daarna vanwege een administratieve fout vrijgelaten. Vlak na haar vrijlating werden alle vrouwen van haar leeftijd in het kamp gedood. Willem overleed vlak na de oorlog. Corrie wijdde haar verdere leven aan het verspreiden van het evangelie en overleed op 91-jarige leeftijd.